

บันทึก

เรื่อง ร่างประมวลแพ่งบรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว
(ทำขึ้นในชั่วเวลาอันน้อย)

ข้อ ๑ ในร่าง ม. ๑๔๔๑ ได้มีพระราชกระแสว่า ถ้าหากหญิงหลอกลวงว่าไม่เคยเกี่ยวข้องกับชายอื่น ภายหลังปรากฏขึ้นว่าเป็นคนสามะเล ชายจะบอกเลิกโดยไม่ต้องเสียค่าทดแทนได้หรือไม่ หรือความข้อนี้ตรงกับบทว่า “ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง” ซึ่งไม่ทราบว่าจะแปลว่าอะไร

บันทึก คำว่า “หญิงประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงต่อชาย” เป็นคำกว้าง คงประสงค์ให้ศาลตีความ ซึ่งตามธรรมดาน่าจะตีความว่าหมายถึงการกระทำเช่นหมิ่นประมาทหรือทำร้ายชาย แต่จะเหี้ยมดให้หมายถึงว่า หญิงเสียความบริสุทธิ์กับชายอื่นในระวางหมั้นด้วยก็อาจจะได้ ศาลจะตีความไปถึงดังนั้นหรือไม่ไม่แน่แต่คิดว่าถ้าหญิงประพฤตชั่วดังนั้นระวางหมั้นแล้ว ชายก็เลิกสัญญาเสียได้ตามหลักสัญญาธรรมดาในฐานผิดสัญญา แต่ถ้าหญิงไม่บริสุทธิ์ก่อนหมั้นจะถือว่าประพฤตชั่วต่อชายคงไม่ได้ เพราะเวลาทำชั่วหญิงไม่มีข้อผูกพันกับชายคู่หมั้น ถ้าหญิงหลอกลวงว่าไม่เคยเกี่ยวข้องกับชายอื่น ภายหลังปรากฏว่าเป็นคนสามะเลมาก่อนแล้วในร่าง ม. ๑๔๔๑ นี้คงคุ้มครองชายไม่ถึง แต่ชายอาจปฏิเสธไม่ทำการสมรสได้โดยโยนไปบังคับตามหลักทั่วไปตามประมวลแพ่ง ม. ๑๒๐

อนึ่งในร่าง ม. ๑๔๔๒ มีความว่า ความยินยอมที่ทำการสมรสบกพร่องเพราะ (ก) ส คัญตัวผิด (ข) ช่มชู้ (ค) ฝ่าย ๑ จงใจหลอกลวงอีกฝ่าย ๑ ให้หลงเชื่อในข้อความอันเป็นสาระสำคัญ ซึ่งถ้ามิได้มีแล้วฝ่ายถูกหลอกลวงก็จะไม่ยอมสมรสด้วย ฉะนั้นท่านว่าการสมรสนั้นเป็นโมฆียะแก่ฝ่ายที่เสียเปรียบ พิจารณาตามมาตรานี้ประกอบแล้ว คิดว่าแม้ได้สมรสกันแล้วฝ่ายถูกหลอกลวงยังขอให้เลิกถอนการสมรสได้ เพียงหมั้นเท่านั้นย่อมจะบอกเลิกได้ ในตอนเพิกถอนสมรสกล่าวเหตุเหล่านี้ไว้ในตัวบทชัด แต่ไม่กล่าวไว้ให้ชัดตั้งนี้ในตอนเหตุบอกเลิกหมั้นซึ่งน่าจะกล่าวไว้ให้ชัดเจนทั้ง ๒ แห่ง

ข้อนี้ตามหลักกฎหมายต่างประเทศบางประเทศมีว่า หญิงที่ไม่บริสุทธิ์อยู่ก่อนแต่ชายไม่ทราบในเวลาดังนั้นหรือทำชั่วระวางหมั้นก็ดี ชายปฏิเสธไม่ทำการสมรสกับหญิงได้ ถ้าหญิงหลอกลวงด้วยแล้วก็หมดปัญหา คือกฎหมายอังกฤษ : Halsbury Vol. 16 PP. 275-276 กฎหมายอเมริกัน : Corpus Juris Vol. 9 PP. 328-329 ร่าง ม. ๑๔๔๑ นี้ใกล้เคียงประมวลแพ่งเยอรมันซึ่งกล่าวไว้สั้นๆ เพียงว่าไม่ต้องใช้คำเสียหายถ้า A grave reason for the withdrawal exists แต่ตามประมวลญี่ปุ่นมาตรา ๗๔๕ กล่าวไว้ชัดว่าถ้า fraud or coercion เลิกสัญญาได้

ข้อ ๒ ในร่าง ม. ๑๔๔๓ มีพระราชกระแสว่า ถ้าชายเป็นโรคติดต่อที่เป็นที่น่ารังเกียจร้ายแรงเช่นโรคสำหรับบุรุษ (Syphilis) หรือโรคเรื้อน ก็น่าจะยอมให้บอกเลิกได้โดยไม่ต้องเสียค่าทดแทน

บันทึก ข้อนี้ตามกฎหมายไทยไม่มีว่าหญิงมีสิทธิปฏิเสธในเหตุเหล่านี้ได้ ตามกฎหมายอังกฤษก็ไม่ชัด แต่ถ้ามีโรค or infirmity ซึ่งทำให้ถือว่า absolute incapacity หรือเช่น วิกลจริตแล้วก็เลิกหมั้นได้

แต่ตามกฎหมายอเมริกันเมื่อหมั้นแล้วเกิดโรคซึ่งน่ารังเกียจขึ้นก็ขอเลิกได้แม้ฝ่ายที่มีโรคนั้นจะขอเลิกเองก็ได้ เพราะหวังจะให้ปราศจากโรคภัยด้วยกันทั้ง ๒ ฝ่าย (กฎหมายอเมริกัน : Corpus Juris Vol. 9 PP. 339-340)

ประมวลแพ่งเยอรมัน ม. ๑๒๙๘ ใช้คำกว้างว่า ถ้ามี grave reason แล้วถอนได้ อะไรเป็น grave reason นั้นยกไว้ให้ศาลวินิจฉัย

ข้อ ๓ ในร่าง ม. ๑๔๕๕ มีพระราชกระแสว่า อะไรเรียกว่าระยะเวลาอันสมควร ถ้าอยู่คนละบ้านไปหาเดือนละครึ่ง เช่นนี้ใช้ได้หรือไม่ “อยู่กับ” นั้น หมายความว่าต้องนอนด้วยกันหรือ

บันทึก ร่างมาตรานี้เตรียมตามนัยแห่งกฎหมายฝัวเมียเก่าซึ่งว่าด้วยการร้างซึ่งกำหนดระยะเวลาที่สามีภริยาต้องอยู่กินด้วยกัน ถ้าเกินกำหนดระยะเวลานั้นแล้วถือว่าร้าง

คำว่า “ระยะเวลาอันสมควร” ในร่างมาตรานี้จึงน่าจะเป็นว่าให้พิเคราะห์ตามเหตุผลพฤติการณ์และชนิดบุคคลซึ่งเป็นข้อเท็จจริงแล้วแต่เรื่องเป็นราย ๆ ไปแต่ไม่มีเกณฑ์แน่นอนเหมือนกฎหมายเวลานี้

ในร่างใหม่กล่าวคำว่า “ร้าง” หลายแห่งแต่ไม่มีมาตราใดที่บัญญัติไว้ว่าชายละทิ้งหญิงไปในเหตุใดนานเท่าใดจึงจะเรียกว่า “ร้าง” หรือจะให้ถือว่าถ้าไม่อยู่กินด้วยกันเกินเวลาอันสมควรเป็น “ร้าง” ซึ่งเป็นเรื่องต้องตีความ ถ้าทำให้ชัดก็่น่าจะดี

คำว่า “อยู่กับ” จะหมายความว่า ต้องนอนด้วยหรือไม่ นั้นเป็นปัญหาคำ “อยู่กับ” นี้ไม่ชัด

ข้อ ๔ ในร่าง ม. ๑๕๐๒ ข้อ ก. มีพระราชกระแสว่า ไม่เข้าใจเหตุผลข้อที่สามซึ่งเป็นข้าราชการไปอุปสมบท ไม่เป็นเหตุอย่า จะไม่เป็นให้สิทธิพิเศษแก่ข้าราชการหรือ เพราะในสมัยนี้อาจจะให้ “สมภาค” สิทธิเสมอกันหมดความข้อนี้อาจพึงขัดหูได้หรือไม่

บันทึก ข้อนี้ร่างตามนัยแห่งกฎหมายฝัวเมียเวลานี้บทที่ ๓๔ กับคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๗๔/๑๒๔ และตามพระราชกำหนดใหม่บทที่ ๑๔

ข้อ ๕ ในร่าง ม. ๑๕๑๖ มีพระราชกระแสว่า การที่แบ่งสมรสให้หญิงดังนี้ ออกจะรู้สึกได้ว่าไม่ fair ในสมัยนี้ฝ่ายหญิงอาจเป็นผู้จัดการทรัพย์สินเลี้ยงสามีก็เป็นได้ ดูผู้หญิงเสียเปรียบ

บันทึก ร่างตามมาตรานี้บัญญัติตามนัยแห่งกฎหมายฝัวเมียเดิมบทที่ ๖๔ เพราะตามประเพณีของไทยเคยถือว่า ชายเป็นหัวหน้าของครอบครัว มีหน้าที่เลี้ยงดูบุตรภริยา จึงบัญญัติให้สมรสแก่หญิงน้อยกว่าชาย คือชายหาบหญิงคอน มาในสมัยนี้หญิงที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการหาเลี้ยงดูครอบครัวก็มีบ้าง แต่อาจจะยังเป็นส่วนน้อย ถ้าชายมีทุนหญิงไม่มีทุน หญิงจัดการทรัพย์สินของสามีได้ผลเจริญขึ้น แต่ไม่ได้สมรสเลยนั้นก็เห็นอกหญิงบ้าง เมื่อพิจารณาตามร่าง ม. ๑๔๖๕ ข้อ ๕ ซึ่งว่า เงินเดือนหรือทรัพย์สินอย่างอื่นที่ภริยาได้มาเนื่องแต่ผลแห่งแรงงานหรือ

กิจการที่ตนกระทำโดยลำพังให้ถือเป็นสินส่วนตัวของภริยา และร่าง ม. ๑๔๖๖ มีว่าคู่สมรสแต่ละฝ่ายมีความสามารถอย่างบริบูรณ์ในอันที่จะจำหน่ายสินส่วนตัวของตนได้ตามชอบใจ เมื่ออย่าก็ไม่เอามาแบ่งกัน ความในร่าง ๒ มาตรานี้แสดงว่าหญิงได้เปรียบชายมาก เพราะทรัพย์ที่ชายหามาได้ในระหว่างอยู่กินด้วยกันต้องเป็นสินสมรส ซึ่งหญิงมีสิทธิที่จะได้รับด้วย แต่ส่วนที่หญิงหาได้คงตกเป็นสินส่วนตัวของหญิงฝ่ายเดียว จึงเป็นข้อน่าคิดว่าชายจะเสียเปรียบหญิงมากไปหรือไม่

ข้อ ๖ ในร่าง ม. ๑๔๖๓ บันทึก ทรัพย์ที่ได้มาตามข้อ (๔)-(๕) ที่จัดเป็นสินเดิม นั้น ในตัวบทไม่ได้กล่าวว่าสินเป็นบ้านาถหรือค่าอุปกรณ์ที่เริ่มได้อยู่ก่อนแต่งงานหรือพึงได้ในระหว่างเป็นผัวเมียกัน หรือประสงค์ว่าจะได้เมื่อก็ไม่สำคัญความไม่ชัด

ข้อ ๗ ในร่าง ม. ๑๔๖๔ บันทึก ทรัพย์ตามความในข้อ ๑ และ ๒ นั้นถ้าไม่ใช่สินสมรสแล้วจะเป็นสินอะไร ร่างกฎหมายนี้หาบ่งให้ชัดไม่

ข้อ ๘ ในร่าง ม. ๑๔๐๔ บันทึก คำว่าต่างฝ่ายต่างมีชั้นนั้น น่าสังเกตว่า การกระทำอย่างไรเรียกว่าผัวมีชั้น เพราะตามกฎหมายและประเพณีของไทยชายย่อมมีภริยาในเวลาเดียวกันหลายคนได้

กรมกฤษฎีกา

วันที่ ๒๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๕